

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظام‌های پرداخت

مجموعه بخشنامه‌های مدیریت کل نظام‌های پرداخت

اداره توسعه و تدوین مقررات نظام‌های پرداخت

زیست بوم پرداخت حسابی

پاییز ۱۴۰۴

فهرست

۳	مقدمه
۴	فصل اول. تعاریف
۵	فصل دوم. قوانین و دستورالعمل‌های مرجع
۵	فصل سوم. بخشنامه‌های اجرایی
۵	۱. سامانه‌های تسویه ناخالص آنی (ساتنا) و سامانه پایاپای الکترونیکی (پایا)
۶	۲. سامانه پرداخت لحظه‌ای (پل)
۷	فصل چهارم. کارمزد

مقدمه

مجموعه حاضر، مجموعه‌ای منسجم و یکپارچه از بخشنامه‌های ابلاغی مدیریت کل نظام‌های پرداخت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در حوزه زیرساخت تبادلات بین بانکی مبتنی بر حساب، با نظرداشت مجموعه قوانین و مصوبات مرجع می‌باشد. به موجب تکلیف قانونی مندرج در جز ۴ از بند "ج" ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، موارد ۱۰، ۲۶ و ۳۶ مصوبه مورخ ۱۳۸۴/۰۴/۰۵ هیأت محترم وزیران "برنامه جامع توسعه تجارت الکترونیکی" و ماده ۲ مصوبه مورخ ۱۳۸۴/۰۵/۰۵ هیأت محترم وزیران "آئین نامه گسترش بهره‌برداری از خدمات پول الکترونیکی"؛ طرح نظام جامع پرداخت از سال ۱۳۸۵ با راه‌اندازی سامانه تسویه ناخالص آئی "ساتنا" به اجرا درآمد و سپس در سال ۱۳۸۸ با آغاز به فعالیت سامانه پایاپای الکترونیکی (پایا) به عنوان زیرساخت تبادلات بین بانکی حسابی تداوم یافت. شایان ذکر است حسب نیازهای بازار و انتظارات کاربران شبکه بانکی، سامانه پرداخت لحظه‌ای (پل) تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، با قابلیت تسویه پرداخت‌های لحظه‌ای با حجم انبوه و خرد در هر ساعتی از شبانه‌روز، در سال ۱۳۹۹ شروع به فعالیت نموده است. با عنایت به موارد مشروحه مجموعه پیش‌رو، دستورالعمل‌ها و مجموعه بخشنامه‌های ابلاغی مدیریت کل یادشده درخصوص طرح تحول چک را مدون نموده، که جهت بهره‌برداری و در راستای تسهیل‌گری دسترسی به مقررات ابلاغی ارائه می‌نماید.

فصل اول. تعاریف

۱. بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
۲. موسسه اعتباری: شخص حقوقی است که به موجب قانون و یا با مجوز «بانک مرکزی» تأسیس شده و تحت نظارت «بانک مرکزی» به انجام عملیات بانکی و ارایه تمام یا بخشی از خدمات بانکی مبادرت می‌نماید.
۳. موسسه اعتباری غیربانکی: «موسسه اعتباری» است که مجاز به استفاده از نام «بانک» در عنوان خود نبوده و مجاز به اخذ سپرده قرض الحسنه جاری نمی‌باشد.
۴. بانک: «موسسه اعتباری» است که به موجب قانون و یا با مجوز «بانک مرکزی» در عنوان خود از نام بانک استفاده می‌کند.
۵. ساتنا (سامانه تسویه ناخالص آنی): نظامی الکترونیکی که پردازش و تسویه تراکنش‌های بین‌بانکی و دستور پرداخت‌های فوری را به صورت انفرادی و آنی انجام می‌دهد؛
۶. پایا (سامانه پایاپای الکترونیک): سامانه‌ای الکترونیکی که وظایف زیر را بر عهده دارد:
 - ✓ فراهم آوردن بستر ایمن برای ارسال و دریافت داده‌های مربوط از اعضا؛
 - ✓ گردآوری، کنترل صحت شکلی و ذخیره دستور پرداخت‌های اعضا در قالب فایل؛
 - ✓ پردازش فایل‌های ارسال شده اعضا و تولید فایل‌های خروجی برای اعضا؛
 - ✓ تنظیم سند پایاپای به عنوان یک مرکز پایاپای الکترونیکی؛
 - ✓ پردازش موارد استثنایی مربوط به حوزه فعالیت سامانه، نظیر برگشت دستور پرداخت‌ها.
۷. شبا: شماره حساب بانکی ایران، که به منظور تسهیل و استانداردسازی مبادلات داخلی و بین‌المللی بانک‌های کشور، تعریف شده و در تمام سامانه‌های پرداخت بین بانکی از این شناسه استفاده می‌شود. در تولید آن از شماره حساب مربوط به نظام شماره‌گذاری بانک‌ها استفاده می‌شود. شبا مطابق با ضوابط IBAN تنظیم می‌شود؛
۸. چرخه پایاپای: یک بازه زمانی معین که طی آن دستور پرداخت‌های اعضا دریافت، پردازش و پایاپای شده و نتیجه آن‌ها به اعضا اعلام می‌گردد؛

۹. حساب تسویه : حساب عضو در ساتنا که تک تک تراکنش های ساتنا در آن اعمال می گردد. مانده نهایی حساب تسویه در پایان روز به حساب جاری عضو منتقل می گردد و بر این اساس مانده حساب تسویه در پایان روز کاری همواره صفر است؛

فصل دوم. قوانین و دستورالعمل های مرجع

۱. [قانون برنامه چهارم توسعه مصوب ۱۱ شهریور ماه ۱۳۸۳ مجلس شورای اسلامی](#)
۲. [برنامه جامع توسعه تجارت الکترونیکی مصوب ۵ تیر ماه ۱۳۸۴ هیأت وزیران](#)
۳. [آیین نامه گسترش بهره برداری از خدمات پول الکترونیکی مصوب ۵ مرداد ۱۳۸۴ هیأت وزیران](#)

فصل سوم. بخشنامه های اجرایی

۱. **سامانه های تسویه ناخالص آنی (ساتنا) و سامانه پایاپای الکترونیکی (پایا)**
 - ۱/۱. [بخشنامه شماره ۹۱/۶۳۳۸۵ مورخ ۱۳۹۱/۰۳/۱۱ اداره نظام های پرداخت؛ نحوه عملکرد بانک ها در قبال اشتباهات مشتریان و کاربری در ثبت دستور پرداخت ساتنا و پایا](#)
 - ۱/۲. [بخشنامه شماره ۹۴/۲۳۷۲۳۵ مورخ ۱۳۹۴/۰۸/۲۱ اداره نظام های پرداخت؛ دستورالعمل اجرایی صدور دستور پرداخت های پایا از طریق خودپرداز و کیوسک](#)

۱/۳. بخشنامه شماره ۹۴/۲۴۹۷۴۹ مورخ ۱۳۹۴/۰۹/۰۲ اداره نظام‌های پرداخت؛ ابلاغ نکات تکمیلی دستورالعمل

اجرائی صدور دستورپرداخت‌های پایا از طریق خودپرداز و کیوسک

۱/۴. بخشنامه شماره ۹۴/۲۸۸۹۰۹ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۰۹ اداره نظام‌های پرداخت؛ بخشنامه فرم جدید حواله الکترونیکی

بین بانکی

۱/۵. بخشنامه شماره ۹۶/۱۳۱۳۸۷ مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۰۱ اداره نظام‌های پرداخت؛ امکان ثبت دستور پرداخت برای

حساب‌های دولتی در قبال وجه نقد

۱/۶. بخشنامه شماره ۹۸/۲۸۳۱۷۶ مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۲۲ اداره نظام‌های پرداخت؛ الزام به درج فیلدهای "منظور از

پرداخت (بابت)"، "کد شهاب" و "کد پستی" در دستور پرداخت ساتنا و پایا

۱/۷. بخشنامه شماره ۹۸/۴۵۰۰۸۳ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۸ اداره نظام‌های پرداخت؛ افزوده شدن سرویس کنترل انطباق

شماره شب و کدملی در سامانه استعلام شب

۱/۸. بخشنامه شماره ۹۹/۲۸۷۳۴۰ مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۱۰ اداره نظام‌های پرداخت؛ ممنوعیت صدور دستورپرداخت ساتنا

از محل چک عهده (به استثناء مقصد حساب دولتی)

۱/۹. بخشنامه شماره ۰۴/۳۵۵۰۴ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۱۴ معاون محترم نظام پرداخت و فناوری‌های نوین؛ ابلاغ تغییرات

سقف و کف انتقال وجه بین بانکی سامانه‌های ساتنا، پایا و پل

۱/۱۰. بخشنامه شماره ۰۴/۴۱۱۵۰ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۲۰ اداره کل نظام‌های پرداخت؛ نکات لازم به منظور پیشگیری

از مردود شدن دستور پرداخت (شامل رعایت ضوابط تنظیم فیلد بابت - تاکید بر عدم ثبت حواله به تاریخ آتی -

مدیریت نقدینگی)

۲. سامانه پرداخت لحظه‌ای (پل)

۱/۱۱. بخشنامه شماره ۰۰/۳۱۵۲۵۱ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۲۶ اداره نظام‌های پرداخت؛ دستورالعمل اجرایی سامانه پل -

نسخه ۱.۵

۱/۱۲. بخشنامه شماره ۰۰/۳۶۶۴۱۵ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۱۵ اداره نظام‌های پرداخت؛ سیاست‌های کنترلی پیشنهادی

مبارزه با پولشویی

۱/۱۳. بخشنامه شماره ۰۱/۵۵۲۲۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۳/۰۵ اداره نظام‌های پرداخت؛ تبیین حدود اشتباهات کاربری و

مشتریان و نحوه عملکرد بانک‌ها در قبال اشتباهات مشتریان و کاربری در ثبت دستور پرداخت پل

۱/۱۴. بخشنامه شماره ۰۴/۴۱۱۵۰ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۲۰ اداره کل نظام‌های پرداخت؛ نکات لازم به منظور پیشگیری

از مردود شدن دستور پرداخت (شامل رعایت ضوابط تنظیم فیلد بابت - تاکید بر عدم ثبت حواله به تاریخ آتی -

مدیریت نقدینگی)

فصل چهارم. کارمزد

۱. بخشنامه شماره ۰۴/۳۵۵۰۰ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۱۴ (مرکز تنظیم‌گری بانک)؛ کارمزد خدمات بانکی